

דגם תשובות – דינים – מס' 005382, קיץ תשפ"א

הערה למעריך: הפרטים הכתובים בסוגריים מרובעים אינם מחייבים את הנבחן.

פרק ראשון

על הנבחן לענות על חמש מן השאלות 1-6.

1. זהירות בדרכים

- א.** המקרה: אדם הרג בשוגג מכיוון שלא נזהר כראוי. הדין: אינו גולה. הטעם: עוונו חמור, ואין גלות מכפרת לו (עמ' 44).
- ב.** דעה א' (הרב וואזנר, שו"ת שבט הלוי): אם הנהג נרדם בתחילת הנסיעה הרי הוא פושע מכיוון שלא ישן די זמן. אם נרדם בסוף הנסיעה, קשה לקבוע שהוא אונס קרוב לפשיעה מכיוון שאפילו אם ישן די זמן לפעמים נופלת תרדמה על האנשים בנסיעה ארוכה.
- דעה ב' (הרב עובדיה יוסף): בכל מקרה הנהג נחשב פושע מכיוון שהיה עליו לעצור ולנוח בצד הדרך כאשר הרגיש עייפות.
- (עמ' 45-46)

2. מצוות יישוב ארץ-ישראל

- א.** (1) "כי יש כמה מצוות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין ליהרהר בהם ולעמוד עליהם".
- (2) — מי שרוצה לקנות קרקע בארץ-ישראל יכול לקיים כל מצוות עשה התלויות בארץ, ולהיהרהר במצוות לא תעשה, "ומי מעכב על ידו?".
- יש מצוות התלויות בארץ שנוהגות גם בחוץ לארץ [עורלה וכלאיים], ואם כן אין הבדל בעניין זה בין ארץ-ישראל לחוץ לארץ.
- (עמ' 56)
- ב.** — הוסרו העיכובים של סכנות בעלייה לארץ ושל קשיי פרנסה בארץ.
- חיזוק המדינה מבחינה ביטחונית ["שנובע מחיוב של מלחמת מצווה"].
- (עמ' 57-58)

3. הלכות כשרות

- א.** — אם אין אפשרות להפריד בין המאכל הבשרי למאכל החלבי [ויחס הכמויות בין שני המאכלים הוא פחות מפי 60].
- אם מאכל מוצק שהה בתוך נוזל 24 שעות ומעלה (= כבוש).
- אם אחד המאכלים מלוח במיוחד.
- [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב מצב אחד].
- (עמ' 102)
- ב.** התבשיל לא נאסר כי הוא בלע מן הכלי טעם פגום. יש להכשיר את הכלי כי הוא בלוע גם מבשר וגם מחלב (עמ' 104).
- ג.** מכיוון שבחלל התנור מצטברים אדים "וייתכן שתקרת התנור דינה כמכסה של סיר... כשם שמכסה של סיר נעשה בשרי או חלבי מחמת האדים העולים אליו מן התבשיל ומתעבים על גביו, כך גם תקרת התנור". [לקבל גם: מצטברת "זיעה" על הדפנות].
- אדם שרוצה בכל זאת להכין מאכלי בשר בתנור לאחר שהוכנו בו מאכלי חלב, יסיק את התנור בחום מרבי כמחצית השעה.
- (עמ' 105)

4. הלכות בין אדם לחברו

- א. (1)** אסור לקחת חפץ מאדם אחר אף אם מתכוון להחזירו כדי שהלוקח לא ירגיל את עצמו לכך (עמ' 116, הלכות גנבה וגזלה, סעיף י"ט).
- (2)** מותר למורה לקחת חפץ מתלמיד, בכוונה להחזירו, כדי למנוע הסחת דעתו של התלמיד המפריעה לו ללמוד. [לקבל גם: כדי למנוע מהתלמיד להפריע לתלמידים אחרים.] (עמ' 117, הלכות גנבה וגזלה, סעיף כ"ה).
- ב.** העמדה של בעל המצלמה [יעקב] נכונה. הקונה [אברהם] לא היה צריך לקנות מאדם שידוע כי הוא גנב [והניח את מעותיו על קרן הצבי]. על הקונה לתבוע את הגנב, ואין להטריח את הבעלים לעשות זאת (שם, הלכות גניבה וגזלה, סעיף כ"ז).
- ג.** האיסור הנוסף הוא: לפני עיוור לא תיתן מכשול. המכה בן גדול עלול לגרום לבנו לקללו או להכותו [ולעבור על כיבוד ומורא] (שם, דיני חובל, סעיף א').

5. הלכות שבת – בישול

- א. (1)** "הגסה" היא ערבוב מאכל שבסיר. אסור מן התורה להגיס מכיוון שפעולה זו משפרת את איכות הבישול [לקבל גם: הערבוב עוזר לבישול].
- (2)** שני התנאים: 1. אם לא נסתיים תהליך הבישול. 2. אם חום הכלי הוא חום שהיד סולדת בו. (עמ' 132)
- ב.** דעת המתירים – כל זמן שהיד סולדת מחום המים אין בהם איסור בישול. דעת האוסרים – אין חשיבות לחום המים אלא למעמד שלהם. כאשר המים היו במחם מעמדם היה של "כלי ראשון" שבכוחו לבשל. בעת העירו של המים מעמדם הוא של "עירווי" שאין בכוחו לבשל, וכאשר ייכנסו לסיר יתבשלו וישבו להיחשב "כלי ראשון". (עמ' 133)

6. הלכות שבת – בורר

- א.** בורר – המלאכה נעשית ביד, ומוציאים פסולת מתוך אוכל. מרקד – המלאכה נעשית באמצעות כלי והפסולת נשארת בנפה והקמח יורד למטה. (עמ' 143)
- ב. (1)** מותר, גם לפני כן המים היו ראויים לשתייה ולכן אין סינונם נחשב למלאכה (עמ' 150).
- (2)** מותר, כי המלפפונים גדולים ואינם נחשבים מעורבים במים (עמ' 151).
- (3)** אסור, כי זה לא לאלתר (עמ' 153-154).
- [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב ולנמק שתי פעולות.]
- ג.** יש אומרים שמותר לקלף מכיוון שגם קליפת הפרי ראויה לאכילה, ולכן איסור "בורר" אינו חל עליה. ויש אומרים שאסור לקלף מכיוון שאינו מעוניין בקליפה והיא נחשבת לפסולת, ולכן איסור "בורר" חל עליה ואם כן אין לקלף במקלף שהוא כלי המיועד לברירה. (עמ' 149)

פרק שני

על הנבחן לענות על שתיים מן השאלות 7-10.

7. תשובה

- א.** הוא צריך לתת את הכסף לצורכי ציבור (עמ' 37).
- ב. (1)** טבע נפש האדם הוא שכלל שהאדם מעמיק לדחות רעיון, כך גוברת המשיכה אליו, וכך מרוב השתדלות לדחות את ההרהורים – ייתכן שהם דווקא יתחזקו (עמ' 39).
- (2)** להסיח את הדעת מהרהורים אלה, ולפנות את דעתו לדברי תורה וחוכמה או לעסוק בעניינים אחרים שיעשה בכל כוחו ומרצו [עיסוק בספורט ומאמץ פיזי מתיש] (עמ' 38-39).

8. הלכות כשרות

- א. (1)** רשאי לבלוע את הדם שבפיו, מכיוון שדם אדם אינו אסור מן התורה.
- (2)** יסיר את החלק שעליו הדם ויאכל את השאר. דם שיצא מפיו על המאכל אסרו חכמים מפני מראית עין. (עמ' 91-92)
- ב.** כשר – הבשר מבעל חיים טהור ונשחט ונבדק כדין. מוכשר – עבר את תהליך המליחה וכעת אפשר להכינו לאכילה בכל דרך (עמ' 92).

9. הלכות שבת – בישול

- א. (1)** כלי ראשון – כלי שהתחמם על גבי האש.
- כלי שני – הכלי שלתוכו עירו את המים או התבשיל מן הכלי שהיה על גבי האש.
- (2)** טעם ההבדל הוא שדפנותיו של הכלי ראשון התחממו וממילא יישמר חומו זמן רב ובכוחו לבשל את המאכל החי שיניחו בתוכו, אבל כלי שני, הואיל ודפנותיו לא התחממו על האש, הן מתקררות מהר ואין בכוחן לבשל מה שבתוכן. (עמ' 129)
- ב. 1.** חוששים שמאכל זה הוא מְקַלֵּי הבישול. 2. נראה כמבשל (שם).

10. הלכות שבת – בורר

- א.** הוצאת חתיכות בשר מן המרק: אם חתיכות הבשר שבתוך המרק קטנות – אסור להוציאן כי לשם כך עליו לטרוח ולחפשן, ולכן חל עליו איסור בורר פסולת מתוך אוכל.
- אם חתיכות הבשר שבתוך המרק גדולות – מותר לו להוציאן מכיוון שאינו נדרש לחפשן, ולפיכך אין זו תערובת ולא חלים איסורי בורר. (עמ' 146)
- ב.** "לאלתר" – הזמן הסמוך לאכילה (עמ' 144).
- במקרה המתואר "לאלתר" הוא הזמן הסמוך לתחילת הסעודה, הזמן שבו רגילים להכין סעודה כזאת. אין זה משנה מה אורכה של הסעודה (עמ' 147).